

BESLUT

2016-10-03

Dnr: 16/00496

SAKEN

Studio Ett, P1, 2016-02-16, inslag om Ryssland och Ukraina; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om en regeringskris i Ukraina där presidenten begärde premiärministerns avgång och regeringen hotades med en misstroendeförklaring. I inslaget sa en korrespondent på plats i Ukraina följande.

Ja, Ryssland spelar en väldigt aktiv roll i den här som du säger oredan, dels för att man ger stöd till och också aktivt själva strider i östra Ukraina.

En tillfälligt medverkande säkerhetspolitisk analytiker från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) sa även följande.

Landet befinner sig ju i krig. Ryssland har ju angripit sedan förra året östra Ukraina och en separatiströrelse krigar där med ryskt stöd.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att det inte finns några bevis för att Ryssland strider aktivt i östra Ukraina och att inslaget därför strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio (SR) har bifogat ett stort antal bilagor och anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

En rad bevis finns för att Ryssland strider aktivt i östra Ukraina. Flera av de framträdande ledarna för separatisterna är ryska medborgare, till exempel Arsenij Pavlov. Bland andra ryska medborgare, som deltagit i striderna märks till exempel Igor Girkin/Strelkov, med ett förflutet i ryska militära säkerhetstjänsten GRU. Han har i intervjuer redogjort för hur han deltog i annekteringen av först Krim och sedan sändes till östra Ukraina och tog över kontrollen av staden Slavjansk.

Redan tidigt i konflikten togs en hel grupp ryska soldater tillfånga av ukrainska armen inne i Donbass, regionen i östra Ukraina som gränsar till Ryssland och där striderna varit som hårdast. Det kommenterades då av Kreml som att soldaterna hade gått vilse. De tillhörde dock ett reguljärt militärt infanteriförband och var många mil in på ukrainskt område. Att de skulle ha förvirrat sig så långt in anses som osannolikt.

De mest kända ryska krigsfångarna är de två officerare som nyligen användes i fångutväxlingen med den ukrainska helikopterpiloten Nadja Savtjenko. De båda männen sa i alla intervjuer från första början sedan de tillfångatagits att de var officerare i ryska armén och tillhörde ett underrättelseförband. Sedan Ryssland officiellt hävdade att de inte alls längre var i aktiv tjänst ändrade de sin version, förmodligen av hänsyn till sina familjer i Ryssland som sattes under stort tryck. När president Putin på en presskonferens i Kreml den 17 december 2015 fick frågor om de två ryska officerarna medgav han själv, såvitt bekant för första gången offentligt, att Ryssland haft militär personal i östra Ukraina. ”Vi har aldrig sagt att vi inte hade folk där som utförde vissa uppgifter, bland annat inom den militära sfären”, svarade Putin enligt Dagens Nyheters referat från presskonferensen.

I september 2014 skrev The Guardian en artikel om reguljära ryska truppers inblandning i östra Ukraina. Newsweek har också listat flera dokumenterade exempel på officiell rysk militär verksamhet i östra Ukraina vilken till stor del bygger på en rapport från tankesmedjan Atlantic Council. Även i rysk media har uppgifter om detta förekommit.

Det har också förekommit rapporter om döda ryska soldater som sänts tillbaka i all tysthet. I en artikel från *Ekot* den 2 september 2014 hänvisas till en liknande rapport i oberoende rysk media. I artikeln finns även en intervju med soldatmödrarnas organisation där det framgår konkreta uppgifter om rysk aktiv inblandning i östra Ukraina som förelåg redan hösten 2014.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) har en speciell övervakningsmission i östra Ukraina som i flera av sina dagliga rapporter noterat både rysk militär och rysk utrustning som använts inne i östra Ukraina. Andra internationella organisationer som Amnesty och Human Rights Watch har också konstaterat den aktiva ryska inblandningen.

Nyhetsbyrån Reuters har rapporterat om nya, fasta ryska militärläger längs gränsen mot Ukraina. Läger som fungerar som lager/försörjningspunkt för de som strider inne i Donbass. De som strider gör "utflykter" in i Ukraina och merparten är alltså inte baserade inne i Donbass, utan åker in och ut, allt för att undvika anklagelserna om en rysk inblandning.

På Krim fanns så kallade "gröna män" som Ryssland i det längsta förnekade att man hade något med att göra, ända tills presidenten Vladimir Putin många månader senare, efter folkomröstningen på Krim och annekteringen av halvön, medgav att "de gröna" var just rysk militär. Samma sak pågår nu i Donbass, rysk militär i andra uniformer än de vanliga deltar i strider inne i Ukraina, som "frivilliga", fast de i själv verket tillhör ryska armén. Hur det går till bevakas också av specialgrupper via geo-location på nätet, en är Bellingcat (vars undersökningar ligger till grund för att det var en rysk BUK-missil som sköt ned det nederländska planet för två år sedan). Vidare finns också InformNapalm, en grupp journalister, programmerare och före detta militärer etc., som sitter i flera länder och följer det som händer i Donbass.

EU har också fört upp tre högt uppsatta och namngivna personer inom den ryska försvarsapparaten på sin sanktionslista mot ryssar för landets aktiva inblandning i östra Ukraina.

Allt sedan konflikten kring Ukraina inleddes har det varit en central del av den ryska propagandan att relativisera sanningen om vad som pågår i östra Ukraina. Fakta ifrågasätts och trivialiseras i en skickligt orkestrerad och centralt utarbetad strategi; västliga medier, politiker och organisationer utsätts för massiva påtryckningar och kampanjer, inte minst via sociala medier.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga

medverkande.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Mot bakgrund av vad SR anfört i sitt yttrande anser granskningsnämnden att det som anmälaren tar upp inte medför att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Leif Hedman, Jan Holmberg, Clas Barkman och Staffan Dopping efter föredragning av Elin Johansson Lööw.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Elin Johansson Lööw

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.